Impacte Solar – Energia amb valor social és una iniciativa interterritorial que uneix entitats socials, empreses d'inserció i experts tècnics per abordar conjuntament dos grans reptes: l'accés a l'habitatge i l'energia sostenible. Impulsat per Fundació Resilis, Eina Activa i Associació Vasija, amb la participació de Solventa6, Energy Tools, Fiare Banca Ètica i Sallar, el projecte es desenvolupa a Catalunya i Castella-la Manxa en el marc del PERTE d'Energia Verda i Habitatge Social. Cada organització aporta la seva experiència i compromís des del seu àmbit d'actuació, construint un model replicable que combina eficiència energètica, impacte social i respecte per l'entorn.
Dins del marc d'aquest projecte, compartim amb vosaltres aquest article sobre la pobresa energètica i els costos de l'energia.

La pobresa energètica i els costos de l'energia

La pobresa energètica és la situació en què una llar no pot mantenir unes condicions adequades de confort tèrmic ni afrontar les despeses bàsiques d'energia. No es tracta només de la dificultat per escalfar l'habitatge a l'hivern, sinó també de la impossibilitat de protegir-se de la calor extrema a l'estiu. Les conseqüències són greus, especialment per a infants, persones grans i persones amb problemes de salut[1]. La pobresa energètica afecta, per tant, la dignitat i la qualitat de vida quotidiana, i genera desigualtats en salut, educació i inclusió social.

A escala europea, la Comissió Europea reconeix la pobresa energètica com un fenomen multidimensional que combina factors econòmics, estructurals i socials[2]. Segons Eurostat (2024), el 10,6% de la població de la Unió Europea no podia mantenir la seva llar a una temperatura adequada l'any 2023. Aquest percentatge augmenta en determinats estats del sud, on la combinació de rendes més baixes i habitatges menys eficients intensifica la vulnerabilitat.

Marc conceptual i indicadors de referència

Per a la diagnosi de la pobresa energètica és imprescindible situar els marcs de referència a diferents escales territorials. En l'àmbit global, l'Agència Internacional de l'Energia (IEA, 2017; 2022) aporta el concepte d'*accés a l'energia*, que no es limita

[1] Instituto Nacional de Estadística [INE], 2024, p. 22; World Health Organization [WHO], 2018, p. 36.

[2] Energy Poverty Advisory Hub [EPAH], 2023, pp. 12–14

només a la connexió física a la xarxa sinó que inclou la possibilitat real de fer-ne un ús suficient i segur en funció dels ingressos i els preus. Complementàriament, l'Organització Mundial de la Salut estableix criteris de salut i confort tèrmic, i recomana mantenir temperatures interiors d'almenys 18 °C per a la població adulta, així com de 20-21°C en llars amb infants, persones grans o amb malalties cròniques, per evitar riscos respiratoris i cardiovasculars (WHO, 2018).

En el context europeu, Eurostat proporciona l'indicador harmonitzat *"Population unable to keep home adequately warm"*, que permet comparar entre estats el percentatge de població que declara no poder mantenir l'habitatge a una temperatura adequada (Eurostat, 2024). El seguiment d'aquesta dada és clau per entendre la dimensió subjectiva i material de la pobresa energètica i per avaluar les desigualtats entre països i grups socials dins la Unió Europea.

A escala de coneixement especialitzat, l'*European Energy Poverty Observatory* va ser determinant per establir definicions i indicadors comuns, i per generar una comunitat d'aprenentatge que permetés compartir bones pràctiques entre estats membres (EPOV, 2021). Actualment, aquesta tasca la continua l'*Energy Poverty Advisory Hub*, que ofereix guies metodològiques per diagnosticar la pobresa energètica i dissenyar mesures a escala local (EPAH, 2023). El seu valor afegit és que integra els factors estructurals dels habitatges, els perfils de vulnerabilitat i els instruments polítics disponibles en un marc pràctic per a municipis i entitats socials.

Pel que fa a l'Estat espanyol, els informes tècnics del Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico (MITECO, 2019; 2025) i de l'Instituto de Investigación Tecnológica de la Universidad Pontifícia de Comillas (IIT-Comillas, 2024), aporten una lectura quantitativa de la pobresa energètica a partir de tres dimensions: l'esforç econòmic que han de destinar les llars a cobrir les factures, les situacions de consum insuficient per sota de les necessitats bàsiques i la capacitat efectiva de mantenir l'habitatge a una temperatura adequada. Aquesta informació permet monitorar l'evolució del fenomen i valorar l'impacte de mesures com el bo social o les tarifes regulades.

Finalment, la dimensió socioeconòmica general queda recollida a través de l'indicador AROPE (*At Risk Of Poverty or Social Exclusion*), en seguiment per part de l'INE (2024) en el context estatal. Tot i que no és específic del sector energètic, aquest indicador contextualitza la pobresa energètica dins les dinàmiques de vulnerabilitat i exclusió social més àmplies. És una eina fonamental per entendre

com la pobresa energètica s'articula amb altres formes de precarietat i per identificar els col·lectius més exposats a patir-la.

Diagnosi quantitativa i impactes de la pobresa energètica

Les estadístiques europees confirmen que la pobresa energètica és un fenomen estructural i persistent. Segons l'indicador EU-SILC *Population unable to keep home adequately warm* (Eurostat, 2024), un 10,6% de la població de la Unió Europea declarava el 2023 no poder mantenir la seva llar a una temperatura adequada durant els mesos freds. Aquesta mitjana amaga desigualtats significatives: mentre que en alguns països nòrdics les xifres són inferiors al 3%, a l'Europa de l'Est o del Sud superen el 15%.

A Espanya, la taxa de llars que declaren no poder escalfar adequadament la seva llar a l'hivern és del 20,8% (Eurostat, 2024). Aquesta dada situa el país per sobre de la mitjana europea i reflecteix una elevada heterogeneïtat territorial. L'Energy Poverty Advisory Hub destaca que les comunitats autònomes amb majors índexs de pobresa i un parc d'habitatge més envellit concentren els valors més alts de privació energètica, fet que apunta a la intersecció entre desigualtat econòmica i deficiències estructurals (EPAH, 2023).

Tot i que la majoria d'indicadors oficials s'han centrat històricament en la dificultat de mantenir la llar a una temperatura adequada durant l'hivern, la literatura europea adverteix que la pobresa energètica té també una dimensió estival creixent. L'*European Energy Poverty Observatory* va posar de manifest que les onades de calor, cada cop més freqüents al sud d'Europa, afecten especialment els col·lectius vulnerables que viuen en habitatges urbans densos i amb sistemes de refrigeració ineficients (EPOV, 2021). L'*Energy Poverty Advisory Hub* reforça aquest diagnòstic i recomana incorporar la vessant estival en les estratègies locals, ja que la calor excessiva té impactes greus en infants i persones grans i accentua les desigualtats socials (EPAH, 2023).

A escala global, l'*International Energy Agency* assenyala que l'accés a serveis de refrigeració segura i eficient serà un repte central de les pròximes dècades en el marc de l'adaptació climàtica (IEA, 2022). La *World Health Organization* recorda que l'exposició prolongada a altes temperatures interiors pot provocar cops de calor, agreujar malalties cardiovasculars i generar problemes de salut mental (WHO, 2018). Malgrat aquestes evidències, el balanç de la *Estrategia Nacional contra la Pobreza Energética 2019–2024* reconeix que a Espanya encara no es disposa d'un indicador oficial per mesurar la capacitat de mantenir la llar fresca a l'estiu (MITECO,

2025). Aquesta absència metodològica dificulta quantificar la magnitud real del problema, tot i que les dades qualitatives i els testimonis de famílies vulnerables mostren que la pobresa energètica estival és una realitat creixent.

El seguiment oficial a escala estatal ofereix un marc més detallat. El Ministerio para la Transición Ecológica assenyala que, entre 2022 i 2024, un 17% de les llars van destinar més del doble de la mitjana nacional de despesa a subministraments energètics, configurant l'anomenat *indicador de despesa desproporcionada* (MITECO, 2025). Paral·lelament, l'11,8% de les llars es van situar per sota de un llindar mínim de consum energètic, evidenciant una privació material greu.

Aquesta diagnosi és consistent amb els resultats de l'*Informe de indicadores de pobreza energética en España 2023*, que estima que 6,3 milions de persones a Espanya es trobaven en situació de pobresa energètica el 2023 (IIT-Comillas, 2024). L'informe subratlla, a més, que la inflació energètica del 2022 va disparar les factures, accentuant la vulnerabilitat de les llars amb rendes més baixes.

El vincle entre pobresa energètica i exclusió social és mostra evident. Segons l'INE, el 26,5% de la població a Espanya es trobava el 2023 en risc de pobresa o exclusió social (AROPE), i dins d'aquest col·lectiu un 31,4% declarava no poder mantenir l'habitatge a una temperatura adequada (INE, 2024). Això confirma la hipòtesi que la pobresa energètica és tant causa com conseqüència de la pobresa econòmica.

En el cas de Catalunya, el Síndic de Greuges alerta que un 19,2% de la població no va poder mantenir el seu habitatge a temperatura adequada durant l'hivern del 2023 (Síndic de Greuges, 2023). Els informes remarquen que la problemàtica es veu agreujada per l'estat del parc residencial: aïllaments deficients, tancaments antics i instal·lacions de calefacció obsoletes que incrementen el consum sense garantir el confort.

A més dels riscos físics, la pobresa energètica té conseqüències en l'educació i el benestar infantil. L'EPAH (2023) i l'EPOV (2021) mostren que les condicions inadequades de temperatura afecten la concentració, el rendiment acadèmic i la salut mental de la població infantil, perpetuant un cercle de desavantatge intergeneracional.

En termes ambientals, la World Energy Outlook de l'IEA (2022) adverteix que els habitatges ineficients obliguen a un consum superior de recursos, generant emissions innecessàries i augmentant la pressió sobre els sistemes energètics. L'Estratègia Nacional contra la Pobresa Energètica (MITECO, 2019) assenyala que

la rehabilitació energètica dels edificis és una de les mesures més efectives, ja que redueix simultàniament costos, emissions i vulnerabilitat social.

Els determinants estructurals de la pobresa energètica són múltiples. En primer lloc, la qualitat de l'envolupant i de les instal·lacions de l'habitatge condiciona fortament el consum: habitatges mal aïllats o amb sistemes obsolets exigeixen més despesa per aconseguir el mateix nivell de confort (Síndic de Greuges, 2023). En segon lloc, la vulnerabilitat econòmica limita la capacitat de les llars d'afrontar factures elevades o d'invertir en millores (INE, 2024; MITECO, 2025).

Finalment, les barreres administratives i d'informació tenen un pes determinant. L'EPAH (2023) documenta com la manca de coneixement sobre el bo social, els requisits burocràtics i la desconfiança envers les companyies subministradores impedeixen a moltes famílies accedir als recursos disponibles. Aquesta situació manté les llars en un cercle de precarietat que només es pot trencar amb polítiques de suport més proactives i accessibles.

Evidència qualitativa: experiència de camp de l'equip tècnic de Resilis

L'experiència directa de l'equip tècnic de Resilis corrobora els diagnòstics quantitatius i aporta matisos qualitatius imprescindibles per entendre l'abast real de la pobresa energètica. En primer lloc, una part significativa de les persones allotjades en el parc d'habitatge social no disposa de sistemes de calefacció central operatius. Les instal·lacions existents són antigues, presenten avaries que no s'han reparat durant anys o bé han quedat inhabilitades arran de successius canvis d'ocupació i manca de manteniment. En aquest context, les famílies es veuen obligades a recórrer a solucions alternatives, com radiadors elèctrics portàtils, que s'encenen de manera puntual en espais concrets, o estufes de biomassa i llenya, que comporten riscos per la seguretat i per la qualitat de l'aire interior. Aquests recursos, lluny de resoldre el problema, generen factures elevades i una sensació permanent d'inseguretat i inestabilitat.

Un altre aspecte central és la por al deute. Moltes famílies, coneixedores de la seva fragilitat econòmica, opten per no posar els contractes de subministrament al seu nom. Aquesta decisió, que pot semblar puntual, té efectes estructurals: impedeix l'accés a tarifes regulades i al bo social, i cronifica la situació de precarietat energètica. A més, els deutes antics associats a un habitatge o a un titular anterior poden bloquejar noves altes, la qual cosa agreuja encara més la problemàtica. L'equip tècnic ha constatat casos en què, tot i que existeixin vies de fraccionament

del deute, la manca d'informació clara i la desconfiança cap a les companyies subministradores fan que moltes llars demorin la regularització de la seva situació.

La dinàmica de consum en habitatges compartits constitueix un altre repte. En aquests contextos, la manca de responsabilitat col·lectiva provoca que es mantinguin encesos aparells de climatització o llums durant hores, fins i tot en habitacions buides. Aquesta descoordinació incrementa la despesa energètica i la factura mensual, generant tensions entre convivents i accentuant la vulnerabilitat. Contràriament, també s'observen estratègies extremes d'autoracionament, especialment en persones grans amb pensions baixes o en llars monoparentals. En aquests casos, per la por de no poder pagar, es redueix el consum energètic molt per sota de les necessitats mínimes de salut i confort. Això pot significar viure setmanes senceres sense calefacció en ple hivern, o renunciar a utilitzar ventiladors o aparells de refrigeració en episodis de calor intensa.

L'evidència qualitativa recollida per l'equip tècnic de Resilis posa de manifest que la pobresa energètica no és només una qüestió de renda insuficient o de preus elevats de l'energia, sinó també de factors estructurals de l'habitatge, de barreres administratives i de pràctiques socials i culturals que afecten el consum. Aquest conjunt de condicions crea un cercle de vulnerabilitat difícil de trencar sense intervencions integrals que combinin rehabilitació d'habitatges, accés garantit a tarifes socials i un acompanyament continuat a les famílies per generar hàbits de consum més segurs i sostenibles.

Bones pràctiques i alineament amb marcs europeus i estatals

Les recomanacions internacionals apunten cap a un enfocament integrat i multidimensional. L'*Energy Poverty Advisory Hub* subratlla la importància de desplegar paquets d'intervenció que actuïn de manera coordinada sobre els diferents factors de la pobresa energètica (EPAH, 2023). En la mateixa línia, l'*European Energy Poverty Observatory* i l'*International Energy Agency* remarquen que qualsevol estratègia efectiva ha de combinar mesures que incideixin simultàniament en el cost de l'energia, l'eficiència del parc residencial i la capacitat real d'ús de l'energia per part de les llars (EPOV, 2021; IEA, 2022).

A escala estatal, l'*Estrategia Nacional contra la Pobreza Energética 2019–2024* (MITECO, 2019) i el seu balanç de tancament (MITECO, 2025) ofereixen un marc de referència valuós per orientar les polítiques públiques, tant en el seguiment dels indicadors com en la protecció de les persones consumidores davant possibles talls

de subministrament. Aquest marc, alineat amb els compromisos europeus, és essencial per consolidar una resposta coherent que combini les dimensions tècnica, social i ambiental.

En aquest context, la Fundació Resilis ha desenvolupat un model estratègic d'intervenció basat en vuit línies d'acció prioritàries. Aquestes inclouen la promoció d'energia verda i d'autoconsum col·lectiu; la rehabilitació i millora energètica mitjançant actuacions *sense regrete*, és a dir, aquelles que sempre resulten beneficioses independentment de l'evolució futura dels preus i les tecnologies; i l'acompanyament administratiu per garantir l'exercici efectiu dels drets energètics. També s'hi sumen la promoció d'una cultura energètica compartida i de corresponsabilitat, el monitoratge i l'avaluació dels resultats, la incorporació d'eines de digitalització i gestió de dades, l'aplicació d'un enfocament d'equitat en totes les fases del procés i, finalment, l'establiment d'aliances institucionals estables que permetin donar continuïtat al model.

Aquest conjunt d'actuacions reflecteix una convicció de fons: la pobresa energètica requereix respostes tècniques i socials integrades. El model de Resilis, que combina energia verda, eficiència i acompanyament social, es planteja com a palanca per impulsar una transició energètica justa i inclusiva. Per avançar en aquesta direcció, cal assegurar un finançament estable que permeti desplegar programes de rehabilitació i autoconsum col·lectiu, simplificar l'accés al bo social i als comptadors socials, reforçar les iniciatives de cultura energètica i institucionalitzar un sistema d'avaluació d'impacte que permeti mesurar resultats i ajustar les polítiques. Aquestes passes consoliden el projecte de Resilis com un instrument de transformació capaç d'alinear els objectius socials i energètics en benefici de les llars més vulnerables.

Amb Impacte Solar – Energia amb valor social, les entitats i empreses participants demostren que la transició energètica pot ser justa, inclusiva i arrelada al territori. La suma de coneixements, recursos i valors fa possible un projecte que no sols genera energia neta, sinó que transforma vides, enforteix el teixit social i obre camí a noves formes de col·laboració entre el tercer sector, l'economia social, les empreses i les administracions públiques. Aquesta és la nostra contribució a un futur més sostenible i equitatiu.

1- Instituto Nacional de Estadística [INE], 2024, p. 22; World Health Organization [WHO], 2018, p. 36.
2- Energy Poverty Advisory Hub [EPAH], 2023, pp. 12–14

Fonts consultades

- EAPN España. (2025). *XV Informe El Estado de la Pobreza – 2025: condiciones de vida, pobreza energética y exclusión social*. Madrid: EAPN España.
- Energy Poverty Advisory Hub. (2023). *EPAH Handbook – A Guide to Understanding and Addressing Energy Poverty*. Brussel·les: European Commission. https://energy-poverty.ec.europa.eu/system/files/2024-05/EPAHhandbook_diagnosis_finalpdf.pdf
- European Energy Poverty Observatory. (2021). *EPOV Annual Report 2020*. Brussel·les: European Commission.
- Eurostat. (2024). *Population unable to keep home adequately warm*. Luxemburg: Eurostat. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mdes01/default/table?lang=en
- Instituto Nacional de Estadística. (2024). *Indicadores de pobreza y exclusión social (AROPE)*. Madrid: INE. https://www.ine.es/jaxiT3/Tabla.htm?L=0&t=60259
- Instituto de Investigación Tecnológica, Universidad Pontificia Comillas. (2024). *Informe de Indicadores de Pobreza Energética en España 2023*. Madrid: IIT-Comillas. https://www.iit.comillas.edu/documentacion/informetecnico/IIT-24-303I/Informe_de_Indicadores_de_pobreza_energ%C3%A9tica_en_Espa%C3%B1a_2023.pdf
- International Energy Agency. (2017). *Energy Access Outlook 2017: From Poverty to Prosperity*. París: IEA. https://iea.blob.core.windows.net/assets/9a67c2fc-b605-4994-8eb5-29a0ac219499/WEO2017SpecialReport_EnergyAccessOutlook.pdf
- International Energy Agency. (2022). *World Energy Outlook 2022*. París: IEA. https://iea.blob.core.windows.net/assets/830fe099-5530-48f2-a7c1-11f35d510983/WorldEnergyOutlook2022.pdf
- Ministerio para la Transición Ecológica. (2019). *Estrategia nacional contra la pobreza energética 2019–2024*. Madrid: Gobierno de España. https://www.miteco.gob.es/content/dam/miteco/es/prensa/estrategianacionalcontralapobrezaenergetica2019-2024_tcm30-496282.pdf

- Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico. (2025). *Indicadores de pobreza energética 2022–2024, balance y cierre ENPE 19–24*. Madrid: MITECO. https://www.miteco.gob.es/content/dam/miteco/es/energia/files-1/bono-social/informes-indicadores/5.%20Indicadores%20de%20pobreza%20energ%C3%A9tica%202022-2024%2C%20balance%20y%20cierre%20ENPE%2019-24.pdf
- Síndic de Greuges de Catalunya. (2023). *La pobresa energètica a Catalunya 2023: reptes pendents en un context de crisi energètica*. Barcelona: Síndic de Greuges. https://www.sindic.cat/site/unitFiles/9675/Informe%20pobresa%20energetica%202023_cat.pdf
- World Health Organization. (2018). *Housing and health guidelines*. Ginebra: WHO. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/276001/9789241550376-eng.pdf